

Силабус курсу
Теорія фольклору

Ступінь вищої освіти – доктор філософії (PhD)
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 035 Філологія
Освітньо-наукова програма «Філологія»
Рік підготовки – 1, семестр – 2
Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна
Кількість кредитів – 5
Дні занять: вівторок, 14.20-15.40, середа, 14.20-15.40, ауд. 55
Консультації: четвер, 14.05, ауд. 60
Мова викладання: українська

Керівник курсу

доктор філологічних наук, доцент Лабашук Оксана Василівна

Контактна інформація: lov081168@tnpu.edu.ua

Опис дисципліни

У процесі підготовки здобувачів ступеня доктора філософії з напрямку філологія та спеціалізації фольклористика необхідно забезпечити опанування аспірантами фундаментальних дисциплін галузі.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія фольклору» є формування у здобувачів кваліфікації доктор філософії «Філологія» таких компетентностей:

– здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності;

– здобуття глибинних знань у галузі фольклористики, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових фольклористичних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

– здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх, за допомогою використання наукового апарату фольклористики та суміжних дисциплін.

Навчальний контент

Години			Теми	Результати навчання	Завдання
лекції	прак-тичні	самос-тійна робота			
2		6	Тема 1. Онтологічна та епістемологічна природа фольклору.	Осмислювати поняття «онтологія фольклору», «онтологія фольклору» у ракурсі теорії й практики сучасної фольклористики. Характеризувати основні методи дослідження фольклору, роль точки зору та конструювання об'єкта дослідження у	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань,

				фольклористиці	самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
2	2	6	Тема 2. Фольклор у системі народної культури.	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію. Розуміти місце фольклору у системі народної культури. Володіти поняттями «фольклорна традиція», «варіативність».	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
2	2	6	Тема 3. Варіативність як проблема теорії фольклору. Контамінація та імпровізація фольклорного тексту.	Обирати адекватну предметові філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології. Співвідносити поняття «варіативність» і «стабільність (повторюваність)», «запис», «варіант». Осмислювати варіативність як результат усного характеру побутування й трансмісії фольклору. Розуміти імпровізацію як специфічну рису фольклору та чинники імпровізаційних змін.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2	2	6	Тема 4. Фольклор і дісність: історизм фольклору та фольклорна пам'ять.	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження. Розуміти специфіку	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних

				трактування історизму фольклору в працях українських фольклористів. Осмислювати роль фольклорної пам'яті та інтегруючий характер фольклорної культури. Усвідомлювати поняття інклюзивності фольклору та характер його проявів (поліфункціональність, стадії існування фольклору).	завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
2	2	6	Тема 5. Контекстні зв'язки у фольклорі. Концепція природної комунікації.	Усвідомлювати соціальний і культурний контексти фольклору. Розуміти концепцію «природної комунікації» (за К. Чистовим), поняття фольклорної традиції у світлі комунікативної теорії: роль фольклору в житті певної соціальної групи. Роботи С. Адоньєвої та І. Луговської. Володіти навичками виокремлення типології соціофольклорних форм: соціологічний і статевовіковий аспекти вивчення фольклору (праці С. Грици, О. Лабашук).	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
2	2	6	Тема 6. Локальні, регіональні, загальнонаціональні риси фольклору.	Володіти термінами «регіональність» та «локальність» у стосунку до фольклорної традиції. Виокремлювати фольклорні регіони (за Р. Кирчівим). Усвідомлювати регіональний (локальний) характер окремої фольклорної одиниці. Мати поняття про загальнофольклорні «універсалії».	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2	2	6	Тема 7. Проблеми вивчення фольклорних жанрів.	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі	Лекція, дискусія, постановка й обговорення

				дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію. Розуміти поняття фольклорного жанру (за Б. Путіловим), два підходи до систематизації фольклорних жанрів: функціональний і генетичний. Усвідомлювати Основні напрямки вивчення фольклорних жанрів (за Д. Бен-Амосом). Жанри як класифікаційна категорія (С. Томсон, К. Сидов). Характеризувати стан досліджень жанрової системи в українській фольклористиці.	проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2	2	8	Тема 8. Поняття про категорії мотиву і сюжету у фольклорі.	Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку. Усвідомлювати проблемні питання у вивченні мотиву: поняття «мотифема» - «мотив» – «аломотив», Проблеми класифікації фольклорних мотивів (О. Кузьменко). Знати основні показники сюжетів світового та українського фольклору. Розуміти проблеми, що виникають під час каталогізації фольклорних мотивів та сюжетів.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2	2	6	Тема 9. Часопростір як складова моделювання фольклорних структур.	Усвідомлювати поняття про хронотоп та фольклорний часопростір. Розуміти специфіку художнього часу у фольклорі та ознаки внутрішнього часу твору, особливості відображення часу в народній ліриці і епосі. Характеризувати поняття про фольклорний простір, особливості відображення простору в українських казках, легендах, думах, баладах та ліричних піснях.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-

					джерелами
2		8	Тема 10. Проблема трансмісії фольклорної традиції.	Знати про поняття фольклорної традиції. Характеризувати концепти трансмісії фольклорної традиції в дослідженнях С. Грици. Усвідомлювати зміни в розвитку фольклорної традиції під впливом нових умов буття, засобів масової комунікації, загострення проблематики усності/писемності та функціонування. Аналізувати рівні видозмін у фольклорній традиції початку XXI століття.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2		8	Тема 11. Текстологія та едіція фольклорного тексту.	Володіти умінням записувати та паспортизувати фольклорний текст. Диференціювати атуральний, штучний та індукований контекст запису фольклору. Праці Е. Файн. Знати про едіційні практики при роботі з фольклорним текстом. (роботи Е. Файн, О. Бріциної).	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2	2	8	Тема 12. Антропологічний підхід у фольклористиці.	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження. Розуміти сутність антропологічного повороту в американській та європейській фольклористиці. Характеризувати концепцію фольклору у роботах А. Дандиса В. Кравчик-Василевської, Р. Сулими, Ч. Гернаса.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2	2	6	Тема 13.	Знати про фінську школу	Лекція,

			Структурно-семіотичний підхід у фольклористиці.	фольклористики та формування структурно-семіотичного підходу, структуру чарівної казки у роботах В. Проппа, Тартуська школа фольклористики.	дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2		6	Тема 14. Прагматика фольклору.	Аналізувати теорію соціального конструктивізму П. Бергера та Т. Лукмана. Розуміти оняття габітусу (П. Бурдьє), соціальної практики, досвіду, соціальної групи. Усвідомлювати орієнтацію на соціальні практики при інтерпретуванні явищ фольклору. Характеризувати соціальні функції фольклору у працях С. Адоньєвої, К. Богданова, В. Кравчик-Васілевської, С. Лойтер, І. Луговської, Д. Симонідес. Аналізувати функціональне поле традиційних і сучасних фольклорних жанрів	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
2		8	Тема 15. Постфольклор і методи його вивчення.	Аналізувати стадії існування фольклорної традиції в умовах урбанізації та засобів масової комунікації. Знати про три етапи розвитку фольклору (за С. Неклюдовим). Уміти досліджувати фольклор у мережі інтернет. Знати про постфольклор в Україні.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами
30	20	100	Всього		

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ФК 1	Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку
ФК 3	Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.
ФК 8	Здатність до викладацької діяльності в межах спеціальності «Філологія».
	Програмні результати навчання
ПРН 2	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.
ПРН 3	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.
ПРН 12	Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

Літературні джерела

Адоньева С. Б. Прагматика фольклора / С. Б. Адоньева. — СПб : Издательство Санкт-Петербургского университета, 2004. — 310 с.

Байбурин А. К. Ритуал в традиционной культуре : структурно-семантический анализ восточнославянских обрядов / Байбурин А. К. — СПб : Наука, 1993. — 242 с.

Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман ; пер. с англ. Е. Руткевич. — М. : Медиум, 1995. — 323 с.

Богатырев П. Г. Фольклор как особая форма творчества / П. Г. Богатырев, Р. О. Якобсон // Вопросы народного творчества / П. Г. Богатырев. — М. : Искусство, 1971. — С. 369–383.

Богданов К. А. Повседневность и мифология : исследования по семиотике фольклорной действительности / К. А. Богданов. — СПб : Искусство-СПБ, 2001. — 438 с. (Серия «Территория культуры: антропология»).

Бріцина О. Ю. Українська усна традиційна проза : питання текстології та виконавства / Олександра Юріївна Бріцина. — К. : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, 2006. — 400 с.

Бурдьє П. Структура, габитус, практика [Електронний ресурс] / Пьер Бурдьє // Журнал социологии и социальной антропологии. — 1998. — Т. 1. — Вып. 2. — Режим доступа: <http://www.soc.pu.ru/publications/jssa/1998/2/4bourd.html>.

Веселовский А. Н. Историческая поэтика / А. Н. Веселовский ; вступ. ст. И. К. Горского ; сост., коммент. В. В. Мочаловой. — М. : Высшая школа, 1989. — 404 с.

Гінда О. Понятійне поле теоретичної фольклористики : до постановки проблеми / Олена Гінда // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. — Львів, 2003. — Випуск 31. — С. 32–42.

Грица С. Й. Фольклор у просторі та часі / Софія Грица. — Тернопіль : Астон, 2000. — 228 с.

Грінченко Г. (Авто)біографічне інтерв'ю в усноісторичних дослідженнях: до питання про теорію наративного аналізу / Гелінада Грінченко // Схід – Захід : Іст.-культ. зб. — Вип.

11–12 : Спец. видання : Усна історія в сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень / за ред. В. Кравченка, Г. Грінченко. — Харків : ТОВ «НТМТ», 2008. — С. 59–77.

Івановська О. П. Український фольклор як функціонально-образна система суб'єктності / Івановська Олена Петрівна. — К. : ТОВ УВПК «ЕксОб», 2005. — 227 с.

Кирчів Р. Двадцять століття в українському фольклорі / Р. Кирчів. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2010. — 536 с.

Кузьменко О.

Лабашук О. Українська примовка: структура, побутування, функції / Оксана Лабашук. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. — 156 с.

Леви-Стросс К. Структурная антропология / Клод Леви-Стросс ; пер. с фр. Вяч. Вс. Иванова. — М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. — 512 с. (Серия «Психология без границ»).

Лисюк Н. А. Постфольклор в Україні / Наталія Лисюк. — К. : Агентство «Україна», 2012. — 348 с.

Малиновский Б. Магия, наука и религия / Бронислав Малиновский ; пер. с англ. А. П. Хомик ; ред. О. Ю. Артемова. — М. : Рефл-бук, 1998. — 304 с. (Серия «Astrum Sapientiae»).

Пропп В. Я. Морфология «волшебной» сказки / В. Я. Пропп — М. : Лабиринт, 1998 (1928). — 144 с.

Путилов Б. Н. Фольклор и народная культура / Б. Н. Путилов. — СПб : Наука, 1994. — 246 с.

Росовецький С. Український фольклор у теоретичному висвітленні.: посібник для університетів / Станіслав Росовецький. — К. : Вид-во Укр. фітосоціологічного центру, 2005. — Ч. 1 : Теорія фольклору. — 228 с.

Сравнительный указатель сюжетов. Восточнославянская сказка [Электронный ресурс] / [сост. А. Г. Бараг, И. И. Березовский, К. И. Калашников, И. В. Новиков]. — Л. : Наука, Ленинградское отделение, 1979. — 437 с.— Режим доступа: <http://www.ruthenia.ru/folklore/sus/index.htm>.

Українська фольклористика : словник-довідник / укладання і загальна редакція Михайла Чернописького. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. — 448 с.

Чистов К. В. Фольклор. Текст. Традиция : сб. ст. / К. В. Чистов. — М. : ОГИ, 2005. — 272 с. — (Нация и культура: Новые исследования: Фольклор).

Antropologia słowa: zagadnienia i wybór tekstów / opracowali Grzegorz Godlewski, Andrzej Mencwel, Roch Sulima ; wstęp i redakcja Grzegorz Godlewski. — Warszawa : Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2004. — 772 s.

Dundes A. «Who are the Folk?» in Interpreting Folklore / Alan Dundes. — Bloomington : Indiana University Press, 1980. — P. 1–19.

Fine E. C. The Folklore Text: From Performance to Print / E. C. Fine. — Bloomington and Indianapolis : Indiana University Press, 1994. — P. 16–56.

Folklorystyka: dylematy i perspektywy / redaktor naukowy Dorota Simonides. — Opole : Uniwersytet opolski ; Instytut Filologii Polskiej, 1995. — 170 s.

Kravchyk-Wasilewska V. Współczesna wiedza o folklorze / Violetta Kravchyk-Wasilewska. — Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1986. — 264 s.

Kravchyk-Wasilewska V. E-folklor jako zjawisko kultury digitalnej / Violetta Kravchyk-Wasilewska // Literatura Ludowa : dwumiesięcznik naukowo-literacki / Polskie towarzystwo ludoznawcze ; Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego ; pod red. Jolanty Ługowskiej. — Wrocław, 2008. — № 4–5 (52). — S. 25–34.

Ługowska J. Folklor — tradycje i inscenizacje. Szkice literacko-folklorystyczne / Jolanta Ługowska. — Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1999. — 208 s.

Simonides D. Współczesna śląska proza ludowa / Dorota Simonides. — Opole : Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu, 1969. — 306 s.

Sulima R. Folklorystyka jako antropologia słowa mówionego / Roch Sulima // Literatura Ludowa : dwumiesięcznik naukowo-literacki / Polskie towarzystwo ludoznawcze ; Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. — Wrocław, 2005. — № 4–5 (49). — S. 81–92.

Політика оцінювання

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Роботи, які здано з порушенням термінів без поважних причин, буде оцінено на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається за наявності поважних причин.
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Письмові роботи викладач перевіряє на наявність плагіату і допускає до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час модульних робіт та заліків заборонено (у т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування (наприклад, у програмі MOODLE).
- *Політика щодо відвідування.* Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проекту) навчання може відбуватися в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Тема 1	5
Тема 2	5
Тема 3	5
Тема 4	5
Тема 5	5
Тема 6	5
Тема 7	5
Тема 8	5
Тема 9	5
Тема 10	5
Тема 11	5
Тема 12	5
Тема 13	5
Тема 14	5
Тема 15	5
Підсумковий контроль (теми 1-15) – підсумкове есе	25

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	зараховано
B	85-89	зараховано
C	75-84	зараховано

D	65-74	зараховано
E	60-64	зараховано
FX	35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
F	1-34	не зараховано з обов'язковим повторним курсом

До силабусу додано такі матеріали:

- 1) навчально-методичний комплекс (лекційний матеріал, завдання для практичних занять, сформульована тематика для підсумкового есе);
- 2) електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.